

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

بازنگری
برنامه درسی

دوره: دکتری

رشته: علوم قرآن و حدیث

بازنگری شده مورخ ۱۳۹۶/۰۱/۳۰ دانشگاه تهران

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

**عنوان برنامه: دوره دکتری رشته علوم قرآن و حدیث
بازنگری شده توسط دانشگاه تهران**

۱- به استناد آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی مصوب جلسه شماره ۸۸۲ مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۲۳ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی ، برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن و حدیث براساس نامه شماره ۱۷۰۵۷/۱۲۳ مورخ ۱۳۹۶/۰۱/۳۰ دانشگاه تهران دریافت شد.

۲- برنامه درسی بازنگری شده فوق جایگزین برنامه درسی دوره دکتری رشته علوم قرآن و حدیث مصوب جلسه شماره ۲۰۰ مورخ ۱۳۶۹/۰۴/۱۷ شورای عالی برنامه ریزی می شود.

۳- برنامه درسی مذکور در سه فصل: مشخصات کلی، جدول واحد های درسی و سرفصل دروس تنظیم شده و برای تمامی دانشگاه ها و مؤسسه های آموزش عالی و پژوهشی کشور که طبق مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری فعالیت می کنند، برای اجرا ابلاغ می شود.

۴- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ به مدت ۵ سال قابل اجراست و پس از آن نیازمند بازنگری می باشد.

عبدالرحیم نوه ابراهیم

دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

معاونت آموزشی

جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه تهران

باسمه تعالی

جناب آقای دکتر نوه ابراهیم مدیر کل محترم دفتر برنامه ریزی آموزش عالی

با سلام

احتراماً، به پیوست یک نسخه از برنامه درسی بازنگری شده رشته علوم قرآن و حدیث در مقطع دکتری مصوب سیصدمین جلسه مورخ ۹۵/۰۴/۰۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی این دانشگاه جهت استحضار و اقدام مقتضی ارسال می گردد.

سید حسین حسینی
معاون آموزشی دانشگاه تهران

شماره نامه: ۱۳۵۵۹ تاریخ: ۳۰ اردیبهشت ۹۶ کد رهگیری: ۷۲۰۲۰۱۵

سما رفانه سید حسینی

نشانی: تهران، بلوار کشاورز، خیابان ۱۶ آذر، نبش نصرت، ساختمان معاونت آموزشی، پلاک ۵۸، کد پستی: ۱۴۱۷۹۶۵۴۶۳

دانشگاه تهران

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره: دکتری

رشته: علوم قرآن و حدیث

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

مصوب جلسه مورخ ۹۵/۰۴/۰۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه

این برنامه بر اساس آیین نامه وزارتی تفویض اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیات ممیزه توسط اعضای هیات علمی گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات و معارف اسلامی بازنگری شده و در سیصدمین جلسه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه مورخ ۹۵/۰۴/۰۶ به تصویب رسیده است..

مصوبه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در خصوص برنامه درسی

رشته : علوم قرآن و حدیث
مقطع : دکتری

برنامه درسی دوره دکتری رشته علوم قرآن و حدیث که توسط اعضای هیات علمی گروه علوم قرآن و حدیث دانشکده الهیات و معارف اسلامی بازنگری شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.

- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
- هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه برسد.
- این برنامه درسی جایگزین برنامه درسی دوره دکتری علوم قرآن و حدیث مصوب جلسه شماره ۴۰۶ مورخ ۱۸/۱۰/۷۹ شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گردیده است.

فرزانه شهبیرانی
دبیر شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت
آموزشی دانشگاه

سید حسین حسینی
معاون آموزشی دانشگاه

رای صادره جلسه مورخ ۹۵/۰۴/۰۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه در مورد بازنگری برنامه درسی رشته علوم قرآن و حدیث در مقطع دکتری صحیح است، به واحد ذیربط ابلاغ شود.

محمود نیلی احمدآبادی
رئیس دانشگاه تهران

فصل اول - مشخصات کلی
رشته: علوم قرآن و حدیث
Quranic Sciences and Hadith

۱- تعریف و هدف

به منظور تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص به ویژه در امر آموزش و پژوهش در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و با توجه به لزوم تحول در برنامه‌های درسی اقدام به بازنگری برنامه درسی دکتری علوم قرآن و حدیث شده است.

اهداف این برنامه نسبت به برنامه پیشین عبارتند از:

الف- تعمیق و توسعه آموزش‌های قرآن و حدیث

ب- ارائه برنامه‌های درسی متناسب با نیازهای آموزشی روز

ج- تحقق کامل زمینه‌های تحقیق و پژوهش در حوزه قرآن و حدیث

د- دفاع علمی از اصالت قرآن و حدیث در مقابل شبهات جدید

ه- تربیت نیروهای متخصص جهت اشتغال علمی در دانشگاههای کشور

۲- ضرورت و اهمیت

بازنگری در برنامه رشته علوم قرآن و حدیث با توجه به موارد زیر از ضرورت ویژه‌ای برخوردار است:

الف- به روز کردن عناوین و محتوای برخی از دروس به منظور آگاهی دانشجویان از تحقیقات و پژوهش‌های جدید در حوزه قرآن و حدیث.

ب- ایجاد دروس جدید به منظور تقویت بینش تخصصی فارغ‌التحصیلان این رشته

۳- طول دوره و شکل نظام

طول دوره دکتری رشته علوم قرآن و حدیث به طور معمول ۴ سال است که از این مدت سه ترم آن ویژه اجرای برنامه آموزشی و یک ترم آن تعلق به آماده شدن دانشجو جهت امتحان جامع و تصویب موضوع رساله خواهد داشت. و به دنبال آن دانشجو طی چهار ترم آموزشی به فعالیت پژوهشی در راستای نگارش رساله پرداخته و در پایان ترم هشتم از آن دفاع خواهد نمود. در شرایط خاص و طبق آیین‌نامه‌های موجود در برنامه دکتری طول دوره تا دو ترم دیگر قابل افزایش خواهد بود.

۴- تعداد و نوع واحدهای درسی

واحدهای درسی این برنامه ۳۶ واحد بوده که از بین آن ۱۸ واحد آموزشی و ۱۸ واحد به صورت پژوهشی (رساله) خواهد بود. ضمناً از ۱۸ واحد آموزشی، ۱۴ واحد به صورت اصلی و ۴ واحد به صورت اختیاری ارائه خواهد شد.

۵- نقش و توانایی فارغ التحصیلان

فارغ التحصیلان این رشته می‌توانند در زمینه‌های زیر ایفای نقش نموده و نیازهای علمی جامعه را مرتفع سازند:

الف- تدریس در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی به عنوان استادیار و مراتب بالاتر.

ب- اجرای پروژه‌های علمی و انجام طرح‌های پژوهشی در مؤسسات علمی و تحقیقاتی از جمله دائرة المعارفها، وزارت ارشاد اسلامی، صدا و سیما و...

ج- تحقیق و تألیف در راستای تهیه کتب درسی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و بازنگری برنامه‌ها و طرح‌های درسی.

د- همکاری بین رشته‌ای با سایر مؤسسات آموزشی و اجرایی از طریق انجام پژوهش‌های کاربردی.

ه- انجام مأموریت‌های علمی و فرهنگی در نهادهای فرهنگی به ویژه رایزنی‌های فرهنگی در خارج از کشور.

۶- شرایط و ضوابط ورود به دوره

مطابق ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

رشته علوم قرآن و حدیث - مقطع دکتری

فصل دوم - جداول دروس

در مقطع دکتری

پیش‌نیاز	ساعات تدریس			تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری	جمع	عملی	نظری		
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تاریخ قرآن کریم	۱
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	علوم قرآنی ۲	۲
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	فقه الحدیث	۳
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	علم رجال	۴
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تفسیر آیات مشکل قرآن کریم	۵
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	روش تحقیق و مآخذ شناسی	۶
	۱۹۲		۱۹۲	۱۲		۱۲	جمع کل	

دانشجو حداکثر ۶ واحد را می‌تواند بگذراند

جدول دروس اصلی رشته علوم قرآن و حدیث

در مقطع دکتری

پیش نیاز	ساعات تدریس			تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری	جمع	عملی	نظری		
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تفسیر استدلالی قرآن کریم	۱
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تفسیر تطبیقی قرآن کریم	۲
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	اعجاز قرآن کریم	۳
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	نقد قراءات	۴
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	جوامع حدیثی	۵
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	احادیث موضوعه	۶
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	علم رجال تطبیقی	۷
	۲۲۴	-	۲۲۴	۱۴	-	۱۴	جمع کل	

در مقطع دکتری

پیش‌نیاز	ساعات تدریس			تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری	جمع	عملی	نظری		
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تحقیق در ترجمه قرآن کریم	۱
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	نقد و تحقیق مکاتب تفسیری	۲
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	نقد آراء معاصران درباره قرآن کریم	۳
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	نقد آراء معاصران درباره حدیث	۴
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	قرآن و نیازهای انسان معاصر	۵
	۱۶۰	-	۱۶۰	۱۰	-	۱۰	جمع کل	

تذکر: دانشجو چهار واحد از دروس اختیاری را انتخاب می‌کند.

رشته علوم قرآن و حدیث - مقطع دکتری

فصل سوم - شناسنامه و سرفصل دروس
و منابع درسی

رشته علوم قرآن و حدیث - مقطع دکتری

دروس اصلی

تفسیر استدلالی قرآن کریم

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Argumentative interpretation of the Holy Quran

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اصلی
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: ۲
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی درس: شناخت دیدگاههای تفسیری فریقین در بخش مهمی از مباحث اعتقادی مطرح در آیات متشابه
 اهداف رفتاری: توانایی توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره آیات متشابه

سرفصل:

الف- کلیات:

مفهوم شناسی محکم، متشابه و تأویل (کاربرد قرآنی و مفهوم اصطلاحی)

ب- مباحث اصلی :

۱. تفسیر آیات متشابه در بخش صفات مانند آیات ۷ سوره هود، ۵ طه، ۱۲ اعراف، ۲۳ قیامت، ۸۸ قصص، ۳۹ طه، ۶۷ زمر.
۲. تفسیر آیات متشابه در بخش جبر و اختیار مانند آیات ۱۱ سوره یونس، ۳۰ انسان، ۹۳ نحل، ۸۳ انعام، ۴۶ نور، ۴۹ یونس، ۷۲ اسراء.
۳. تفسیر آیات متشابه در بخش معاد با تأکید بر سوره قیامت.

ج- مباحث فرعی :

۱. طبقه بندی رویکردهای گوناگون علمای فریقین در موضوعات فوق
۲. تحلیل اجمالی اهم آثار علمی مرتبط با تفسیر آیات متشابه

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

کتاب تفسیری قدیم و جدید مانند:

۱. غرر الفوائد و درر القلائد (امالی المرتضی)، المرتضی علی بن الحسین الموسوی العلوی (۱۳۸۴)، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، قم، ذوی القربی.
۲. تلخیص البیان فی مجازات القرآن، الشریف الرضی (۱۳۷۴ ق)، تحقیق محمد عبدالغنی حسن، قم، مکتبه بصیرتی.
۳. متشابه القرآن و مختلفه، محمد بن علی بن شهر آشوب (۱۴۱۰ ق)، قم، بیدار.
۴. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، الفضل بن الحسن الطبرسی (۱۳۳۹ ق)، بیروت، داراحیاء التراث العربی.
۵. الکشاف، محمود بن عمر الزمخشری (۱۴۲۴ ق)، بیروت، دار الکتب العلمیه.
۶. التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، فخر الدین الرازی (۱۴۱۱ ق)، بیروت، دار الکتب العلمیه.
۷. کشف الاسرار و عدة الابرار (تفسیر خواجه عبدالله انصاری)، ابوالفضل رشیدالدین المیبدی (۱۳۳۹)، تهران، ابن سینا.
۸. بیان السعاده فی المقامات العباده، سلطان علیشاه گنابادی (۱۳۸۱)، تهران، حقیقت.
۹. روح المعانی، السید محمود الکووسی (۱۴۰۸ ق)، بیروت، دار الفکر.
۱۰. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمدحسین الطباطبائی (۱۴۳۱ ق)، بیروت، الامیره للطباعه و النشر و التوزیع.
۱۱. المنار، محمد رشید رضا (۱۴۲۸ ق)، بیروت، دار الفکر.
۱۲. تسنیم، عبدالله جوادی آملی (۱۳۸۵)، قم، اسراء.
۱۳. التحریر و التنویر، ابن عاشور التونسی (۲۰۰۰ م)، بیروت، موسسه التاریخ.
۱۴. التمهید، محمد هادی معرفت (۱۴۰۶ ق)، قم، اسماعیلیان.
۱۵. تأویل مشکل القرآن، ابن قتیبه دینوری (۱۴۲۷ ق)، قاهره، مکتبه دار التراث.
۱۶. شناخت قرآن، علی کمالی دزفولی (۱۳۶۹)، تهران، سازمان چاپ و انتشارات.
۱۷. تفسیر صحیح آیات مشکله قرآن، جعفر سبحانی (۱۳۶۴)، تهران، موسسه نشر و تبلیغ کتاب.
۱۸. شبهات و ردود حول القرآن الکریم، محمد هادی معرفت (۱۳۸۲)، قم، موسسه التمهید.
۱۹. الدرر الملتقطه فی تفسیر الآیات القرآنیه، محمد اسماعیل المازندرانی الخواجوی (۱۴۱۲ ق)، قم، دار القرآن الکریم.
۲۰. تنزیه الأنبیاء، المرتضی علی بن الحسین الموسوی العلوی (۱۳۷۹)، تهران، نشر صدوق.
۲۱. تفسیر سوره قیامت، محمد ضیاءآبادی (۱۳۷۹)، تهران، بنیاد بعثت.
۲۲. آیات العقائد، سید جعفر سیدان (۱۳۸۹)، مشهد، ولایت.

تفسیر تطبیقی قرآن کریم

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Comparative Interpretation of the Holy Quran

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اصلی
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: ۲
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی درس: شناخت و ارزیابی دیدگاههای مرتبط با منتخبی از آیات ناظر به موضوعات کلامی مورد اختلاف در تفاسیر فریقین

اهداف رفتاری: توانایی توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش تطبیقی مستقل در موضوعات گوناگون تفسیری

سرفصل

الف- کلیات :

تعریف اصطلاحات تفسیر تطبیقی و تفسیر کلامی و تبیین مولفه ها و کاستی ها و امتیازات روش تفسیر تطبیقی

ب - مباحث اصلی :

تفسیر تطبیقی آیات زیر با تاکید بر تبیین مبانی و روش مفسران فریقین:

۱. آیات توحید ربوبی و الوهی و نظر به توسل و شفاعت،

۲. آیات ولایت اهل بیت(ع)،

۳. آیات مهدویت،

۴. آیات امامت،

۵. آیات سوره انسان.

ج- مباحث فرعی :

۱. پیشینه تفسیر تطبیقی قرآن کریم

۲. تحلیل اجمالی اهم تفاسیر کلامی فریقین در موضوعات فوق

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. سلسله پژوهش های تفسیر تطبیقی: کتاب دوم: آیات ولایت اهل بیت، کتاب سوم: آیات مهدویت، کتاب چهارم: آیات امامت، کتاب پنجم: آیات توحید ربوبی، فتح الله نجارزادگان (۱۳۸۸)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۲. التفسیر الکبیر (مفاتیح الغیب)، فخر الدین الرازی (۱۴۱۱ ق)، بیروت، دار الکتب العلمیه.
۳. الکشاف، محمود بن عمر الزمخشری (۱۴۲۴ ق)، بیروت، دار الکتب العلمیه.
۴. المنار، محمد رشید رضا (۱۴۲۸ ق)، بیروت، دار الفکر.
۵. منهج السنة النبویه فی نقض کلام الشیعة والقدریه، ابن تیمیة (بی تا)، بیروت، دار الکتب العلمیه.
۶. تفسیر القرآن العظیم، ابن کثیر الدمشقی (۱۴۱۲ ق)، بیروت، مکتبه النور العلمیه.
۷. روح المعانی، السید محمود الالوسی (۱۴۰۸ ق)، بیروت، دار الفکر.
۸. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، الفضل بن الحسن الطبرسی (۱۳۳۹ ق)، بیروت، داراحیاء التراث العربی.
۹. التبیان فی تفسیر القرآن، محمد بن الحسن الطوسی (۱۴۱۳ ق)، بیروت، داراحیاء التراث العربی.
۱۰. المیزان فی تفسیر القرآن، سید محمدحسین الطباطبائی (۱۴۳۱ ق)، بیروت، الامیره للطباعة و النشر و التوزیع.
۱۱. تسنیم، عبدالله جوادی آملی (۱۳۸۵)، قم، اسراء.
۱۲. روض الجنان و روح الجنان فی تفسیر القرآن، ابوالفتح رازی (۱۳۷۷)، مشهد، آستان قدس رضوی.

اعجاز قرآن کریم

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Inimitability of the Holy Quran

نوع درس: اصلی	ساعات تدریس: ۳۲
تعداد واحد: ۲	پیش نیاز: ندارد
نوع واحد: نظری	آموزش تکمیلی عملی: ندارد

اهداف کلی دروس: تبیین اهم وجوه اعجاز و پاسخگویی به شبهات جدید و قدیم در حوزه اعجاز قرآن کریم.
اهداف رفتاری: توانایی توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل در حوزه مسائل مرتبط با اعجاز قرآن کریم

سرفصل

الف - کلیات :

مفهوم شناسی، پیشینه، ارتباط علم اعجاز با سایر علوم قرآن (وحی و نزول، علوم بلاغت، علم کلام)، نقش اعجاز در حجیت و اعتبار آن.

ب - مباحث اصلی :

۱. تبیین چگونگی طرح قرآن از موضوع اعجاز
۲. تحدی در قرآن
۳. معارضه با قرآن و مدعیان نبوت
۴. وجوه اعجاز (نظم، صرفه، اسلوب، معارف و نظامات و تشریح، بلاغت، حقایق و اسرار آفرینش، اخبار غیبی، وجوه بلاغی و ادبی، علمی)

ج - مباحث فرعی :

۵. نقد شبهات معاصران در حوزه مباحث اعجاز قرآن کریم
۶. تحلیل اجمالی اهم آثار مرتبط با اعجاز قرآن کریم

روش ارزیابی:

پروژه	آزمون های نهایی	میان ترم	ارزشیابی مستمر
(/۴۰)	آزمون های نوشتاری (/۶۰)	ندارد	ندارد
	عملکردی		

منابع:

۱. البیان فی تفسیر القرآن، ابوالقاسم الموسوی الخویی (۱۴۱۸ ق)، قم، دار الثقلین.
۲. التمهید، محمد هادی معرفت (۱۴۰۶ ق)، قم، اسماعیلیان.
۳. اعجاز القرآن الاعجاز فی دراسات السابقین، عبدالکریم الخطیب (۱۹۷۵ م)، بیروت، دارالمعرفه للطباعه والنشر.
۴. تاریخ فکرة اعجاز القرآن، نعیم حمّصی (۱۹۵۵ م)، دمشق، المجمع العلمی العربی.
۵. ثلاث رسائل فی اعجاز القرآن، الرماني و الخطابی و عبدالقاهر الجرجانی (بی تا)، تحقیق و تعلیق محمد خلف الله، محمد زغلول سلام، مصر، دار المعارف.
۶. اعجاز القرآن، ابوبکر محمد باقلانی (۱۹۹۳ م)، بیروت، مکتبه الهلال.
۷. اعجاز القرآن و ابلاغه النبویه، مصطفی صادق رافعی (۱۳۶۴ ق)، مصر، المکتبه التجاریه الكبرى.
۸. اعجاز البیانی للقرآن و مسائل ابن الازرق، عائشه عبدالرحمن بنت الشاطی (۱۹۷۱ م)، مصر، دار المعارف.
۹. إعجاز القرآن: الصرفه والینباء بالغیب، حسین نصار (۲۰۰۰ م)، قاهره، مکتبه المصر.
۱۰. فکرة النظم بین وجوه الاعجاز فی القرآن، فتحی احمد عامر (۱۹۹۱ م)، الاسکندریه، منشاه المعارف الاسکندریه.
۱۱. قضیه الإعجاز القرآنی و أثرها فی تدوین البلاغه العربیه، عبدالعزیز عبدالمعطی عرفه (۱۹۸۵ م)، بیروت، عالم الکتب.
۱۲. مناهل العرفان، محمد عبدالعظیم الزرقانی (۱۹۹۵ م)، بیروت، دار الکتب العربی.
۱۳. الموضح عن جهه اعجاز القرآن و هو الکتب المعروف ب"الصرفه"، الشریف المرتضی الموسوی البغدادی (۱۳۸۲)، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی.
۱۴. النکت فی اعجاز القرآن، علی بن عیسی الرماني (بی تا)، قاهره، دار المعارف.

نقد قراءات

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Critical study of Recitation

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اصلی
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: ۲
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: شناخت مسائل سنتی علم قراءات و نقد آراء جدید و قدیم در حوزه مباحث مربوطه
اهداف رفتاری: توضیح موضوعات آموزش داده شده و انجام پژوهش مستقل مرتبط با قرائات

سرفصل

الف - کلیات:

تعریف قراءات ، تاریخچه پیدایش قراءات ، ارتباط علم قراءات با سایر علوم قرآن (نزول قرآن، رسم الخط، تجوید، وقف و ابتدا، اعراب و واژه شناسی) .

ب - مباحث اصلی :

۱. معیارها و مقیاس های قرایی
۲. اختلاف قراءات و علل آنها
۳. حجیت قراءات و عدم آن
۴. قراءات سبع (قراء سبعه، قراءات برتر)، قراءات عشر
۵. مدلول شناسی روایات نزول قرآن به احرف سبعه و حرف واحد
۶. شیعه و قراءات
۷. جریان شناسی گسترش قراءات در جهان اسلام

ج - مباحث فرعی :

۱. تحلیل اجمالی اهم آثار با تاکید بر آثار ابن مجاهد (۳۲۴ ق) ؛ مکی بن ابی طالب (۴۳۷ ق)؛ ابو عمرو دانی (۴۴۴ ق)؛ ابن جزری (۸۳۳ ق) .
۲. نقد شبهات معاصران در حوزه مباحث مرتبط با قرائات قرآن کریم

پروژه	آزمون های نهایی	میان ترم	ارزشیابی مستمر
(۴۰٪)	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	ندارد	ندارد
	عملکردی		

منابع:

۱. القراءات القرآنيه تاريخ و تعريف، عبدالهادي الفضلي (۱۴۳۰ ق)، بيروت، مركز الغدير للدراسات والنشر والتوزيع.
۲. السبعه في القراءات، ابن مجاهد (۱۹۷۲ م)، القاهره، دار المعارف.
۳. المحكم في النقط المصاحف، ابو عمرو داني (۱۴۱۸ ق)، بيروت، دار الفكر.
۴. المقنع في رسم مصاحف الامصار، همو (۲۰۰۹ م)، بيروت، المعهد الالمانى للابحاث الشرقيه.
۵. التيسير في القراءات السبع، همو (۱۴۰۴ ق)، بيروت، دار الكتاب العربى.
۶. النشر في القراءات العشر، ابن جزرى (۱۴۲۳ ق)، بيروت، دار الكتب العلميه.
۷. الإبانة في معانى القراءات، أبو محمد مكى بن ابى طالب (۲۰۱۱ م)، بيروت، ناشرون.
۸. القراءات القرآنيه و اثرها في الدراسات النحويه، عبدالعال سالم مكرم (۱۴۱۸ ق)، بيروت، مؤسسة الرسالة.
۹. الأحرف السبعه و منزله القراءات منها، حسن ضياء الدين عتر (۱۹۸۸ م)، بيروت، دار البشائر الاسلاميه.
۱۰. القراءات في نظر المستشرقين و الملحدين، عبد الفتاح قاضى (۱۴۲۶ ق)، قاهره، دار السلام.
۱۱. التمهيد، محمد هادى معرفت (۱۴۰۶ ق)، قم، اسماعيليان.
۱۲. الاتقان في علوم القرآن، جلال الدين سيوطى (۱۴۲۴ ق)، ابوظبى، مؤسسة النداء.
۱۳. مناهل العرفان، محمد عبدالعظيم الزرقانى (۱۹۹۵ م)، بيروت، دار الكتاب العربى.
۱۴. قراء سبعه و قرائات سبع، محمد على لسانى فشاركى (۱۳۹۱)، تهران، اسوه.
۱۵. البيان في تفسير القرآن، ابوالقاسم الموسوى الخويى (۱۴۱۸ ق)، قم، دار الثقلين.

جوامع حدیثی

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Hadith Collections

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اصلی
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: ۲
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: شناخت ابعاد گوناگون جامع نگاری حدیث و جوامع حدیثی فریقین.

اهداف رفتاری: توانایی توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل در خصوص جوامع حدیثی فریقین

سرفصل

الف - کلیات:

مفهوم جامع حدیث ، اقسام جوامع حدیثی و...

ب - مباحث اصلی :

۱. ادوار جامع حدیث نویسی در دوره‌های اقدمین، متقدمین، متأخرین و معاصرین و شناخت رویکردهای آنان.

۲. اعتبار سنجی مهم ترین جوامع حدیثی متقدم و متأخر فریقین.

ج - مباحث فرعی :

۳. تبیین انگیزه های جامع نویسی، ملاکهای انتخاب روایات، ساختار جوامع حدیثی، منابع و مصادر جوامع

حدیثی، تأثیر و تأثر جوامع حدیثی بر یکدیگر و...

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. جوامع حدیثی شیعه، هادی حجت (۱۳۸۶)، تهران، سمت.
۲. جوامع حدیثی اهل سنت، مجید معارف (۱۳۸۳)، تهران، سمت.
۳. مناهج المحدثین، یاسر الشمالي (۱۴۱۸ ق)، عمان، مطبعه الجامعه الاردنيه.
۴. شروط الائمة الخمسه، محمد بن موسی حازمی (۱۴۲۶ ق)، قاهره، المكتبة الازهریه للتراث.
۵. شروط الائمة الستة، محمد بن طاهر المقدسی (۱۴۰۵ ق)، بیروت، دار الکتب العلمیه.
۶. سیره الامام البخاری، عبدالسلام المبارکفوری (۱۴۲۲ ق)، مکه، دارعالم الفوائد.
۷. الإمام البخاری و صحیحہ الجامع المختصر، حسین الہرساوی (۱۳۸۳)، قم، دلیل ما.
۸. الامام مسلم و منهجه فی صحیحہ، محمد عبدالرحمن طوالبه (۱۴۱۸ ق)، عمان، دارالبیارق و دار عماره.
۹. پژوهشی پیرامون جوامع حدیثی اهل سنت، احمد پاکتچی (۱۳۹۲)، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).
۱۰. الاعلام الہادیہ الرفیعہ فی اعتبار کتب اربعہ المنیعہ، علی نمازی شاهرودی (۱۴۲۸ ق)، قم، جماعه المدرسین بقم المشرفه و موسسه النشر الاسلامی.

11. The canonization of Al-Bukhari and Muslim, Jonathan Brown (2011), Leiden, Brill.

احادیث موضوعه

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Fictitious Hadith

نوع درس: اصلی	ساعات تدریس: ۳۲
تعداد واحد: ۲	پیش نیاز: ندارد
نوع واحد: نظری	آموزش تکمیلی عملی: ندارد

اهداف کلی دروس: شناخت مبانی و رویکردها و روشهای تشخیص احادیث موضوعه از منظر علمای فریقین.
اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره مسائل مرتبط با احادیث موضوعه در جوامع حدیثی فریقین

سرفصل

الف- کلیات :

تعریف اصطلاحات حدیث موضوع و نقد حدیث ، تاریخچه پیدایش و اهمیت شناخت احادیث موضوعه در علوم حدیث

ب- مباحث اصلی :

- ۱- شناخت ریشه‌های وضع و جعل حدیث در اسلام
- ۲- تبیین ارتباط غلو و اسرائیلیات با وضع حدیث
- ۳- انواع حدیث موضوع (وضع جزئی، کلی، مجموعی و ...)
- ۴- معیارهای تشخیص حدیث موضوع.

ج- مباحث فرعی :

۱. پیشینه تألیف در فن موضوعات و تحول کتابهای آن.
۲. جریان شناسی رویکردهای گوناگون در مواجهه با جعلی دانستن احادیث

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. الموضوعات، ابن جوزی (۱۴۰۳ ق)، دمشق، دار الفكر.
۲. اللغالی المصنوعه فی الاحادیث الموضوعه، جلال الدین السیوطی (۲۰۰۷ م)، بیروت، دارالکتب العلمیه.
۳. الاخبار الدخيله، محمد تقی التستری (۱۴۰۱ ق)، تهران، مکتبه الصدوق.
۴. اضاء علی السنه المحمديه، محمود ابوریه (۱۴۲۰ ق)، قم، انصاریان.
۵. الغدير جلد پنجم فصل الوضع و الموضوعون، عبدالحسین امینی (۱۳۶۷ ق)، نجف، مطبعه الزهراء.
۶. الوضع فی الحدیث، عمر فلاته (۱۴۰۱ ق)، دمشق و بیروت، مکتبه الغزالی و موسسه مناهل العرفان.
۷. نقد الحدیث فی علمی الروایه و الدرايه، حسین الحاج حسن (۱۹۸۵ م)، بیروت، موسسه الوفاء.
۸. غالیان، نعمت الله صفری فروشانی (۱۳۷۸)، مشهد، آستان قدس رضوی.
۹. پژوهشی در باب اسرائیلیات در تفاسیر قرآن، محمدتقی دیاری (۱۳۷۹)، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی.
۱۰. روش شناسی نقد احادیث، علی نصیری (۱۳۹۰)، قم، انتشارات وحی و خرد.
۱۱. آسیب شناسی فهم حدیث، علی دلبری (۱۳۹۱)، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی.
۱۲. الموضوعات فی الاثار و الاخبار عرض و درسه، هاشم معروف الحسنی (۱۹۷۳ م)، بیروت، دار الکتب اللبنانی.

علم رجال تطبیقی

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Comparative Rijal science

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اصلی
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: 2
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: شناخت تطبیقی مبانی علم رجال و قواعد جرح و تعدیل راویان از نظر علمای فریقین.
اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره مسائل مرتبط با علم رجال فریقین

سرفصل

الف- کلیات:

تعریف و ضرورت علم رجال و طرق اثبات وثاقت و ضعف راویان و...

ب- مباحث اصلی:

۱. مبانی حجیت آراء رجالی (ماهیت قول رجالی: شهادت، روایت، اجتهاد)
۲. توثیقات عامه و توثیقات خاصه (مصادیق و اعتبار)
۳. اصول و قواعد جرح و تعدیل راویان: مباحث تطبیقی درباره عدالت، ضبط و مذهب راوی.
۴. تعارض جرح و تعدیل و راههای جمع آن.

ج- مباحث فرعی:

۵. تحلیل اجمالی اهم آثار رجالی فریقین و گونه شناسی آنها
۶. معرفی اجمالی اهم راویان مشترک در منابع حدیثی فریقین

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. کلیات فی علم الرجال، جعفر سبحانی (۱۹۹۰ م)، بیروت، دار المیزان.
۲. اصول علم الرجال، عبدالهادی فضلی (۱۴۱۶ ق)، بیروت، موسسه ام القرى للتحقیق و النشر.
۳. بحوث فی علم الرجال، محمدآصف المحسنی (۱۴۳۲ ق)، قم، مرکز المصطفی (ص) العالمی للترجمه و النشر.
۴. معجم رجال الحدیث و تفصیل طبقات الرواه، ابوالقاسم الموسوی الخویی (۱۴۱۰ ق)، قم، مرکز نشر آثار شیعه.
۵. مقدمه قاموس الرجال، محمدتقی التستری (۱۳۷۹ ق)، تهران، مرکز نشر الکتاب.
۶. اصول علم الرجال بین النظریه و التطبیق، مسلم الداوری (۱۴۲۹ ق)، قم، موسسه فرهنگی صاحب الامر (عج).
۷. الجرح و التعدیل بین المتشددین و المتساهلین، محمد طاهر الجوابی (۱۹۹۷ م)، طرابلس، دار العربیة للکتاب.
۸. علم الجرح و التعدیل، یوسف مرعشلی (۲۰۰۹ م)، بیروت، دار المعرفة.
۹. معرفه الحدیث، محمد باقر بهبودی (۱۹۸۳ م)، تهران، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۰. نظریه نقد الرجال، عماد الدین محمد رشید (۱۴۲۰ ق)، دمشق، دار الشهاب.
۱۱. مقدمه الجرح و التعدیل، عبدالرحمن بن ابی حاتم الرازی (۱۴۳۴ ق)، قاهره، دار الاستقامه.
۱۲. سبک شناسی دانش رجال حدیث، محمد حسن ربانی (۱۳۸۵)، قم، مرکز فقهی ائمه اطهار علیه السلام.
۱۳. دانش رجال از دیدگاه اهل سنت، محمد رضا جدیدی نژاد (۱۳۸۲)، قم، دار الحدیث.
۱۴. مبانی حجیت آراء رجالی، سیف الله صرامی (۱۳۸۳)، قم، دار الحدیث.
۱۵. الاجتهاد و التقليد فی علم الرجال، محمد السند (۲۰۱۱ م)، بیروت، الامیره.
۱۶. سماء المقال فی علم الرجال، ابوالهدی الکلباسی (۱۳۷۲)، قم، مکتبه البرقعی.
۱۷. نتیجه المقال فی علم الرجال، محمد حسن بار فروشی مازندرانی (۱۲۸۴ ق)، طهران، هاشم الرازی.
۱۸. دروس تمهیدیه فی القواعد الرجالیه، باقر الايروانی (۱۴۲۸ ق)، قم، مدين.
۱۹. مدخل "رجال، علم" دانشنامه جهان اسلام (۱۳۶۹)، ج ۱۹، تهران، بنیاد دایره المعارف اسلامی.
۲۰. نصوص الجرح و التعدیل ج ۲، محمود دریاب نجفی (۱۴۳۰ ق)، قم، مجمع الفکر الاسلامی.
۲۱. الرسائل الرجالیه، محمد باقر شفتی (۱۴۱۷ ق)، اصفهان، مکتبه مسجد السید باصفهان.

22. The development of Early Sunnite Hadith Criticism, Erick Dickinson (2011), Leiden, Brill

رشته علوم قرآن و حدیث - مقطع دکتری

دروس اختیاری

رشته علوم قرآن و حدیث - مقطع دکتری

تحقیق در ترجمه قرآن کریم

شناسنامه

study of the translation of the holy quran

عنوان درس (انگلیسی):

ساعات تدریس: ۳۲
پیش نیاز: ندارد
آموزش تکمیلی عملی: ندارد

نوع درس: اختیاری
تعداد واحد: 2
نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: شناخت رویکردهای گوناگون به مساله ترجمه قرآن در نزد علمای مسلمان و نقد ترجمه آیات برگزیده در ترجمه های جدید و قدیم قرآن کریم
اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره مسائل مرتبط با حوزه ترجمه قرآن کریم

سرفصل

الف - کلیات:

واژه ترجمه - تعریف ترجمه - اصول ترجمه، فرآیند ترجمه، نقش سبک در ترجمه، اقسام ترجمه

ب - مباحث اصلی:

۱. مبانی ترجمه
۲. آسیب شناسی ترجمه
۳. روش های ترجمه قرآن
۴. نقد و بررسی ترجمه آیات برگزیده در ترجمه تفاسیر:
منسوب به طبری، سورآبادی، ترجمه تفسیر طبری، ابوالفتوح رازی، میبیدی، ملا فتح الله کاشانی، الهی قمشه ای، فولادوند، مکارم شیرازی.

ج - مباحث فرعی:

۱. معرفی اجمالی اهم ترجمه های قرآن به زبان های مختلف و بیان ویژگی های هر کدام
۲. جواز یا حرمت ترجمه قرآن

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. اصول و مبانی ترجمه قرآن، علی نجار (۱۳۸۱)، رشت، کتاب مبین.
۲. تاریخ ترجمه (ترجمه های قرآن)، آذرتاش آذرنوش (۱۳۷۵)، تهران، سروش.
۳. ترجمه آوایی تفسیر پیوسته و تاویل قرآن به قرآن ناطق، عبدالکریم بی آزار شیرازی (۱۳۷۶)، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۴. درسنامه ترجمه: اصول، مبانی و فرایند ترجمه قرآن، محمد حسن جواهری (۱۳۸۸)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۵. منطق ترجمه قرآن، محمد علی رضایی اصفهانی (۱۳۹۱)، قم، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۶. اختلاف ترجمه های قرآن کریم، عظیم عظیم پور (۱۳۸۳)، تهران، ماهرنک.
۷. بررسی ترجمه های امروزی فارسی قرآن کریم، بهاء الدین خرمشاهی (۱۳۸۸)، قم، موسسه فرهنگی ترجمان وحی.
۸. ترجمه های ممتاز قرآن در ترازوی نقد، محمد علی کوشا (۱۳۸۲)، رشت، کتاب مبین.
۹. مشکلات ساختاری ترجمه قرآن کریم، حیدر قلی زاده (۱۳۸۰)، تبریز، دانشگاه تبریز موسسه تحقیقاتی علوم اسلامی و انسانی.
۱۰. تاریخ ترجمه قرآن در جهان، جواد سلماسی زاده (۱۳۶۹)، تهران، امیر کبیر.
۱۱. ترجمه شناسی قرآن کریم، احمد پاکتچی (۱۳۹۲)، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).
۱۲. فن ترجمه، یحیی معروف (۱۳۸۱)، تهران، سمت.

رشته علوم قرآن و حدیث - مقطع دکتری

نقد و تحقیق مکاتب تفسیری

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Critical study of schools of Interpretation

نوع درس:	اختیاری	ساعات تدریس:	۳۲
تعداد واحد:	2	پیش نیاز:	ندارد
نوع واحد:	نظری	آموزش تکمیلی عملی:	ندارد

اهداف کلی دروس: ارزیابی تحلیلی و انتقادی مبانی و روش‌های تفسیر قرآن.
اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره مسائل مرتبط با مکاتب تفسیری

سرفصل

الف - کلیات :

مفهوم شناسی مکتب تفسیری و مؤلفه‌های آن، اهم مکاتب تفسیری.

ب- مباحث اصلی :

- ۱- نقش عوامل مؤثر در تفسیر قرآن مانند: پیش فرضها، علوم زبان شناسی، نشانه شناسی، هرمنوتیک و ...
- ۲- تحلیل مبانی مکاتب تفسیری دوران معاصر از جمله : مکتب تفسیر علمی ، مکتب ادبی در تفسیر ، مکتب عقلی و فلسفی در تفسیر، جایگاه عقل و نقل در تفاسیر مفسران شیعه معاصر.

ج- مباحث فرعی :

۱. تحلیل اجمالی تفاسیر شاخص در هر یک از مکاتب تفسیری.
۲. نقد دیدگاههای خاورشناسان مانند گلدتسیهر، نو معتزلیان، جریانهای سلفی و سنت گرا در مبانی و رویکردهای تفسیری

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. التفسیر و المفسرون، محمد هادی معرفت (۱۴۱۸ ق)، مشهد، الجامعه الرضويه للعلوم الاسلاميه.
۲. مکاتب تفسیری، علی اکبر بابایی (۱۳۸۵)، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
۳. مذاهب التفسیر الاسلامی، ایگناتس گلدزیهر (۱۴۰۲ ق)، ترجمه: عبدالحلیم النجار، بیروت، دار اقرأ.
۴. در آمدی بر تفسیر علمی قرآن کریم، محمد علی رضایی اصفهانی (۱۳۷۵)، قم، اسوه.
۵. مقدمه های تفاسیر
۶. قرآن در اسلام، علامه طباطبایی (۱۳۵۳)، تهران، دار الکتب الاسلامیه.
۷. تاریخ تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی (۱۳۹۰)، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۸. عقل گرایی در تفاسیر قرن چهاردهم، شادی نفیسی (۱۳۷۹)، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۹. منطق تفسیر قرآن، محمد علی رضایی اصفهانی (۱۳۸۷)، قم، جامعه المصطفی العالمیه.
۱۰. تفسیر قرآن مجید برگرفته از آثار امام خمینی (س)، محمد علی ایازی (۱۳۸۴)، تهران، موسسه چاپ و نشر عروج.
۱۱. مبانی و روش های تفسیری، محمد کاظم شاکر (۱۳۸۲)، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی.
۱۲. آسیب شناسی جریان های تفسیری، محمد اسعدی و همکاران (۱۳۸۹)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۳. اتجاهات التجديد فی تفسیر القرآن الکریم فی مصره، محمد ابراهیم شریف (۲۰۰۸ م)، بیروت، دار السلام.
۱۴. رهیافتی به مکاتب تفسیری، فتح الله نجارزادگان (۱۳۸۷)، قم، انتشارات دانشکده اصول الدین.

نقد آراء معاصران درباره قرآن کریم

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Critical study of contemporary views on Quran

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اختیاری
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: 2
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: تحلیل انتقادی آراء دانشمندان معاصر درباره قرآن کریم در حوزه اعجاز ، تاریخ ، زبان ، قصه ها و منابع و مصادر و ...

اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره مسائل جدید محققان مرتبط با قرآن کریم

سرفصل

الف- کلیات:

شناسایی اهم جریانهای قرآن پژوهی معاصر از خاورشناسان و مسلمانان مانند: علم گرای و علم زدگی، مکتب پوزیتیویسم در مطالعات قرآنی، مکتب ادبی تفسیر معاصر، سنت گرایی و سلفی گری در تفسیر، تاریخی نگری.

ب- مباحث اصلی :

نقد دیدگاههای قرآن پژوهان معاصر در موضوعات ذیل:

۱. جمع و تدوین قرآن
۲. وحی و چگونگی نزول قرآن
۳. منابع و مصادر قرآن د- اعجاز قرآن
۴. قصص قرآن
۵. زبان قرآن
۶. اصالت تاریخی قرآن
۷. زبانشناسی قرآن
۸. هرمنوتیک قرآن

۱. روشها و رویکردها
۲. اهم شخصيتها و آثار

روش ارزیابی:

پروژه	آزمون های نهایی	میان ترم	ارزشیابی مستمر
(/۴۰)	آزمون های نوشتاری (/۶۰)	ندارد	ندارد
	عملکردی		

منابع:

۱. شبهات و ردود حول القرآن الکریم، محمد هادی معرفت (۱۳۸۲)، قم، موسسه التمهید.
۲. در آستانه قرآن، رژی بلا شر (۱۳۵۹)، ترجمه: محمود رامیار، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۳. مفهوم النص، نصر حامد ابوزید (۲۰۰۸ م)، بیروت، مرکز الثقافی العربی.
۴. تاریخ القرآن، تیودور نولدکه (۱۳۹۰)، ترجمه: رضا محمد الدیقی، دمشق، دار النوادر.
۵. وحی در قرآن، محمود عبداللهی (۱۳۸۵)، قم، بوستان کتاب.
۶. زبان قرآن و مسائل آن، محمد باقر سعیدی روشن (۱۳۸۹)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۷. الدفاع عن القرآن ضد منتقديه، عبدالرحمن بدوی (۱۹۹۸ م)، بی جا، مکتبه مدبولی الصغیر.
۸. جریان شناسی قرآن بسندگی، محمد ابراهیم روشن ضمیر (۱۳۹۰)، تهران، سخن.
۹. القرآن من التفسیر الموروث الی تحلیل الخطاب الدینی، محمد ارکون (۲۰۰۱ م)، بیروت، دارالطبیعه للطباعه و النشر.
۱۰. القرآنيون و شبهاتهم حول السنه، خادم حسین الهی بخش (۱۴۰۹ ق)، طائف، مکتبه الصدیق.
۱۱. القرآن و کفی مصدرا للتشريع الاسلامی، احمد صبحی منصور (۲۰۰۵ م)، بیروت، موسسه الانتشار العربی.
۱۲. مقالات مرتبط : درس

13. The Quran in context, Angelical Neuwirth (2010), Leiden, Brill

14. The Quran in historical context, Gabriel Said Reynolds (2008), London, Routledge.

15. The Collection of the Quran, John Birtun (1977), London, Cambridge University Press.

16. The Koran, a very short introduction, Michael cook (2000), Oxford, Oxford University Press.

نقد آراء معاصران درباره حدیث

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Critical study of contemporary views on Hadith

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اختیاری
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: 2
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: تحلیل انتقادی آراء دانشمندان معاصر درباره حدیث در حوزه تدیون ، اعتبار، زبان و تاریخگذاری حدیث و...

اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل در نقد و تحلیل آراء معاصران درباره حدیث

سرفصل

الف- کلیات:

شناسایی جریانهای حدیث پژوهی معاصر مانند: شکاکیت(خاورشناسان و مسلمانان)، قرآن بسندگی، سلفی گری، تجدید نظر طلبی در حدیث، تأویل گرایی، تاریخ نگری، تصوف و عرفان.

ب- مباحث اصلی :

تحلیل انتقادی دیدگاههای جریانهای حدیث پژوه معاصر در موضوعات:

۱. تدوین حدیث
۲. اعتبار حدیث
۳. رابطه کتاب و سنت
۴. نقد حدیث
۵. زبان حدیث
۶. تاریخ گزاری حدیث
۷. تجدید نظر طلبی در حدیث

ج- مباحث فرعی :

۱. روشهای و رویکردها
۲. اهم شخصیتها و آثار

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۶۰٪)	(۴۰٪)
		عملکردی	

منابع:

۱. معرفه الحدیث، محمد باقر بهبودی (۱۹۸۳ م)، تهران، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی.
۲. علل الحدیث، محمد باقر بهبودی (۱۳۷۸)، تهران، سنا.
۳. نظریه السنه فی الفكر الامامی الشیعی التکون و الصیوره، حیدر حب الله (۲۰۰۶ م)، بیروت، الانتشار العربی.
۴. السنه و مکانتها فی التشریح الاسلامی، مصطفی السباعی (۱۹۹۸ م)، بیروت، دار الوراق.
۵. رابطه متقابل کتاب و سنت، علی نصیری (۱۳۸۶)، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۶. حدیث اسلامی خاستگاهها و سیر تطور، هارالد موتسکی (۱۳۹۰)، قم، دار الحدیث.
۷. حدیث در نگاه خاورشناسان، فروغ یارسا (۱۳۸۸)، تهران، دانشگاه الزهرا (س).
۸. المستشرقون و الحدیث النبوی، محمد بهاءالدین (۱۹۹۹ م)، اردن، دار الفجر.
۹. المستشرقون و مصادر التشریح الاسلامی، عجیل جاسم النشمی (۱۹۸۴ م)، کویت، المجلس الوطنی للثقافه و الفنون و الاداب.
۱۰. درآمدی بر مطالعات حدیثی در دوران معاصر، مجید معارف (۱۳۹۴)، تهران، سمت.
۱۱. من النقل الی العقل الجزء الثانی: علوم الحدیث، حسن حنفی (۱۴۳۰ ق)، بیروت، الامیره.
۱۲. الاتجاهات المعاصر فی دراسه السنه النبویه فی مصر و بلاد الشام، محمد عبد الرزاق اسود (۱۴۲۹ ق)، دمشق، دار الکلم الطیب.

13. Analysing Muslim traditions, Harald Motzki (2010), Leiden, Brill.

14. The hadith: critical concepts in islamic studies, Mustafa Shah (2010), Oxon, Routledge.

قرآن و نیازهای انسان معاصر

شناسنامه

عنوان درس (انگلیسی):

Translation of the Holy Quran

ساعات تدریس: ۳۲	نوع درس: اختیاری
پیش نیاز: ندارد	تعداد واحد: 2
آموزش تکمیلی عملی: ندارد	نوع واحد: نظری

اهداف کلی دروس: تبیین توانمندی قرآن برای پاسخگویی به نیازهای انسان معاصر و نقش آن در تحولات فکری جدید

اهداف رفتاری: توضیح موضوعات تدریس شده و انجام پژوهش مستقل درباره مسائل مرتبط با نیازهای جدید جامعه بشری به قرآن و چالشهای آن

سرفصل

الف- کلیات:

مفهوم شناسی توانمندی قرآن ، نیازهای انسان معاصر، تحولات فکری جدید

ب- مباحث اصلی :

۱. مبانی :

a. تبیین عقلانی نیازمندی انسان به وحی

b. وجوه تبیان بودن قرآن و تحلیل رویکردها

c. روشهای استنباط قرآن برای پاسخگویی به نیازهای جدید

۲. نسبت قرآن با تحولات فکری معاصر

a. قرآن و علوم بشری

b. قرآن و حقوق بشر

c. قرآن و اهل کتاب

d. قرآن و مخالفان و کفار

ج- مباحث فرعی :

۱. انتظارات انسان معاصر از قرآن

a. تعامل با جامعه بشری

b. معنابخشی به زندگی

c. تقویت معنویت در حیات بشری

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون های نهایی	پروژه
ندارد	ندارد	آزمون های نوشتاری (۱/۶۰)	(۰/۴۰)
		عملکردی	

منابع:

۱. اسلام و مقتضیات زمان، مرتضی مطهری (۱۳۷۷)، تهران، صدرا.
۲. الحیاه: بخشهای مرتبط، محمد رضا حکیمی (۱۳۸۸)، قم، دلیل ما.
۳. سخن گفتن از خدا، (۱۳۸۶)، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۴. انتظار بشر از دین، عبدالله جوادی آملی (۱۳۸۰)، قم، اسراء.
۵. انتظاربشر از دین، محمد امین احمدی (۱۳۸۴)، تهران، پژوهشگاه عوم و فرهنگ اسلامی.
۶. جامعیت قرآن، محمد علی ایازی (۱۳۷۸)، رشت، مبین.
۷. تحلیل زبان قرآن و روش شناسی فهم آن، محمد باقر سعیدی روشن (۱۳۸۳)، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۸. **زبان قرآن و مسائل آن** محمد باقر سعیدی روشن (۱۳۸۹)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۹. علم، عقلانیت و دین، (۱۳۸۳)، قم، دانشگاه قم.
۱۰. **درآمدی بر معناشناسی قرآن**، جعفر نکونام (۱۳۹۰)، قم، دانشگاه اصول دین.
۱۱. قرآن و معرفت شناسی، علیرضا قائمی نیا (۱۳۹۲)، قم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۱۲. زبان دین، امیر عباس علی زمانی (۱۳۷۵)، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۱۳. اسلام و تمدن جدید، مصطفی زمانی (۱۳۴۸)، قم، چاپخانه علمیه.
۱۴. بازسازی اندیشه دینی اسلام، محمد اقبال لاهوری (۱۳۷۹)، ترجمه محمد بقایی، تهران، فردوس.
۱۵. اسلام و جهان امروز، مارسل بوازار (۱۳۶۹)، ترجمه مسعود محمدی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۱۶. اسلام و اعلامیه جهانی حقوق بشر، علی گلزاده غفوری (۱۳۴۲)، تهران، شرکت انتشار.
۱۷. فلسفه حقوق بشر، عبدالله جوادی آملی (۱۳۷۵)، قم، اسراء.
۱۸. حق و تکلیف در اسلام، عبدالله جوادی آملی (۱۳۸۴)، قم، اسراء.
۱۹. حقوق و سیاست در قرآن، محمد تقی مصباح یزدی (۱۳۷۷)، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۲۰. نظریه حقوقی اسلام، محمد تقی مصباح یزدی (۱۳۸۶)، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۲۱. اسلام و حقوق بشر، زین العابدین قربانی لاهیجی (۱۳۶۶)، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۲۲. تحقیق در دو نظام حقوق جهانی بشر از دیدگاه اسلام و غرب، محمد تقی جعفری (۱۳۷۹)، تهران، دفتر حقوقی بین الملل.
۲۳. اسلام، غرب و حقوق بشر، ابراهیم ورسجی (۱۳۹۱)، کابل، بی نا.

